

Materiaalin valinnan ja reflektoinnin tukeminen

Heidi Kajan vo
Nora Tallus vo
28.10.2019

HEIJASTUS

Dokumentointi tuo näkyviin viipaleen jostakin, mutta ei kerro kaikkea.

> Dokumentti on väline, joka tallettaa, tekee näkyväksi ja kuljettaa tietoa, tunteita ja näkemyksiä.

VALIKOINTI JA REFLEKTOINTI VAIHE

Mitä ajatuksia herättää?

Onko sinulla jo kokemusta?

Mitä se ryhmässäsi tarkoittaa?

Haastaako jokin?

Oletko kokeillut?

Miksi tehdään?

Dokumentit eivät edusta yhtä totuutta, vaan dokumentoinnin prosessi on subjektiivinen, oli sitten kysymys valokuvien ottamisesta tai vaikkapa sivityön muovailemisesta. Jokainen dokumentoija valitsee dokumentoinnin kohteet omista lähtökohdistaan käsin ja jättää jotakin dokumentoimatta. Kun dokumentteja reflektoidaan, koostetaan ja laitetaan esille, tehdään taas uusia valintoja. Jotakin korostetaan, jotakin jätetään ulkopuolelle tarkoituksellisesti, mutta myös vahingossa. Dokumentointia käyttävän varhaiskasvattajan tulee hallita kriittinen medialukutaito ja kohdistaa myös lasten huomio siihen. Mikä on totta kenenkin näkökulmasta? Miltä eri asiat tuntuvat eri ihmisten mielestä? Jos dokumentoinnin prosessiin ei sisällytetä reflektointia, ollaan yhden ihmisen tulkintojen ja hänen todellisuutensa vankeja.

Kati Rintakorpi

Miksi kuvia pitää avata? Eikö riitä, että lataan
vaan niitä?

**”toi on se lääkärin odotushuone. Mua pelottaa. Lääkäri pyytää mut kohta sisään ja mua jännittää.
Jos se sattuu. Se tutkimus. En oikeen jaksa odottaa. On niin iso jono.”**

Yhteinen keskustelu avaa ikkunoita ilmiöiden ja tapahtumien monipuolisempaan tulkintaan ja on olennainen osa lasten oppimisprosessia.

Kati Rintakorpi

MITÄ ME HALUAMME?

OSALLISUUS

- Minua kuunnellaan!
- Mielipiteilläni on merkitystä!
 - Osallistun päätöksentekoon
- Vaikutan siihen mitä tapahtuu

TOIMIJUUS

OSAAN
VOIN
HALUAN
KYKENEN

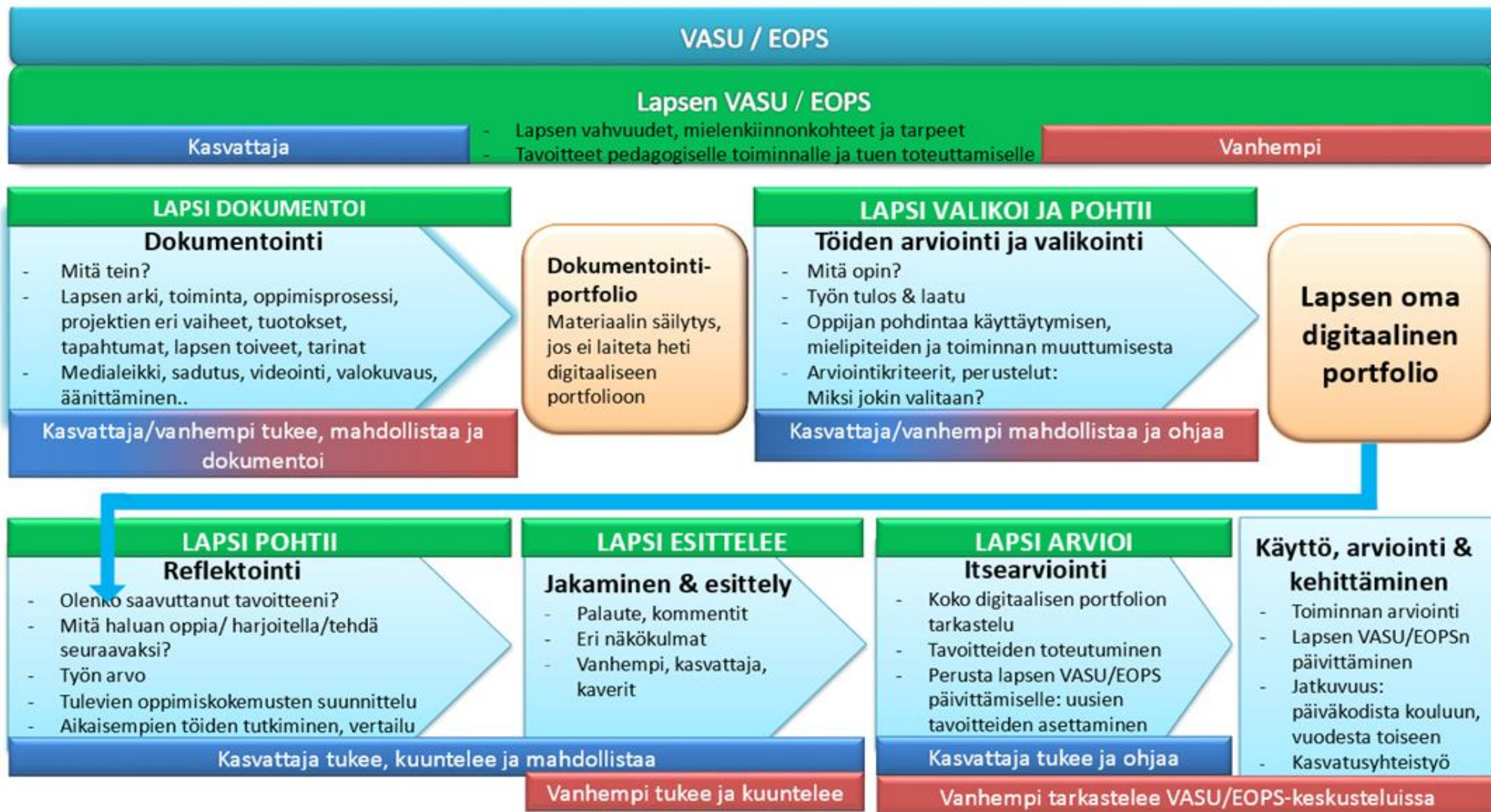
VALIKOINTI JA TUUMAUSTAUKO

MIKÄ ON MINULLE TÄRKEÄÄ, MITEN PERUSTELEN VALINTANI
TOTEUTUIVATKO TAVOITTEENI? MITÄ OPIN?

MITÄ HALUAISIN OPPIA / HARJOITELLA / TEHDÄ
SEURAAVAKSI?

MITÄ AJATTELEN, TUNNEN, KOIN?

DIGITAALISEN PORTFOLIOTYÖSKENTELYN PEDAGOGINEN MALLI

Diggaa mun digimatkaa - Digga min digiresa

Tekijät: Maria Alanko, Marja Kankaanranta,
Kati Smeds & Karoliina Purola, 2018

DOKUMENTOINTIPORTFOLIO =TÖIDEN VÄLISÄILYTYS ENNEN KANSIOON LAITTAMISTA

- Dokumentit tallennetaan tänne ennen kuin lapsi **valitsee** itselleen tärkeät sähköiseen kansioon
- Välisäilytyksiä voi olla sekä digitaalinen (tabletin henkilökohtainen kansio, muistitikku) että perinteinen laatikko, johon tulevat lapselle tärkeät tuotokset.
- Tavoitteena käsitellä dokumentit mahdollisimman nopeasti, saman päivän / viikon aikana → pieni lapsi ei muista kuukausien takaisia asioita → olennaista dokumenttien pohdinnan kannalta
- Dokumenttien määrän rajaaminen järkevää
- Dokumenttien säännöllinen poistaminen laitteelta tilan turvaamiseksi

Dokumentoinnista pedagogiseen dokumentointiin

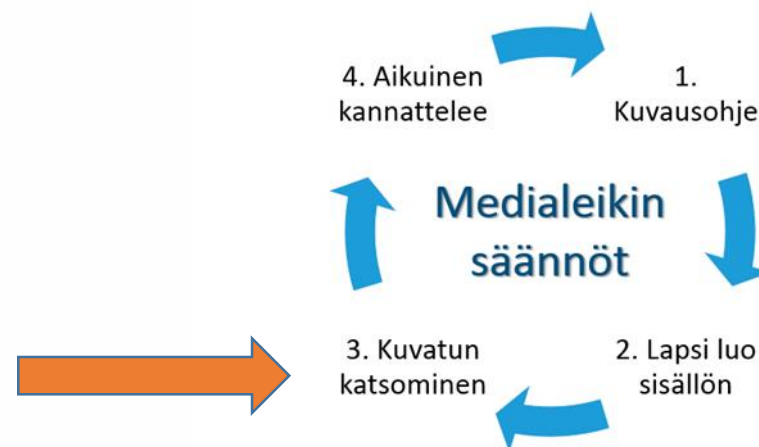
- Jotta voisimme puhua vasun mukaisesta pedagogisesta dokumentoinnista, siihen täytyy liittää merkityksiä.
- Merkityksiä luodaan, kun pysähdytään asioiden äärelle ja niistä keskustellaan yhdessä.
- Tuttu merkityksenantamisen hetki on se, kun katsotaan yhdessä medialeikin tuottamia kuvia.

DOKUMENTTIEN VALIKOINTI

- Valikoiminen tärkeimpiä vaiheita kansion tekemisessä
- Merkityksellisten kokemusten ja tehtävien osoittaminen
- Aikuinen auttaa valikoinnissa, vaihetta ei saa sivuuttaa, kansioon tulisi päätyä vain lapsen valikoimia dokumentteja
- Kasvattajan tehtävänä luoda mahdollisuus valikointiin ja ohjata keskustelun kautta MIKSI dokumentti on tärkeä = perustelut
- Ajatusten kirjaaminen kansioon niin kuin lapsi sen on sinne sanonut, lapsen sanoma on hyvä ja riittävä

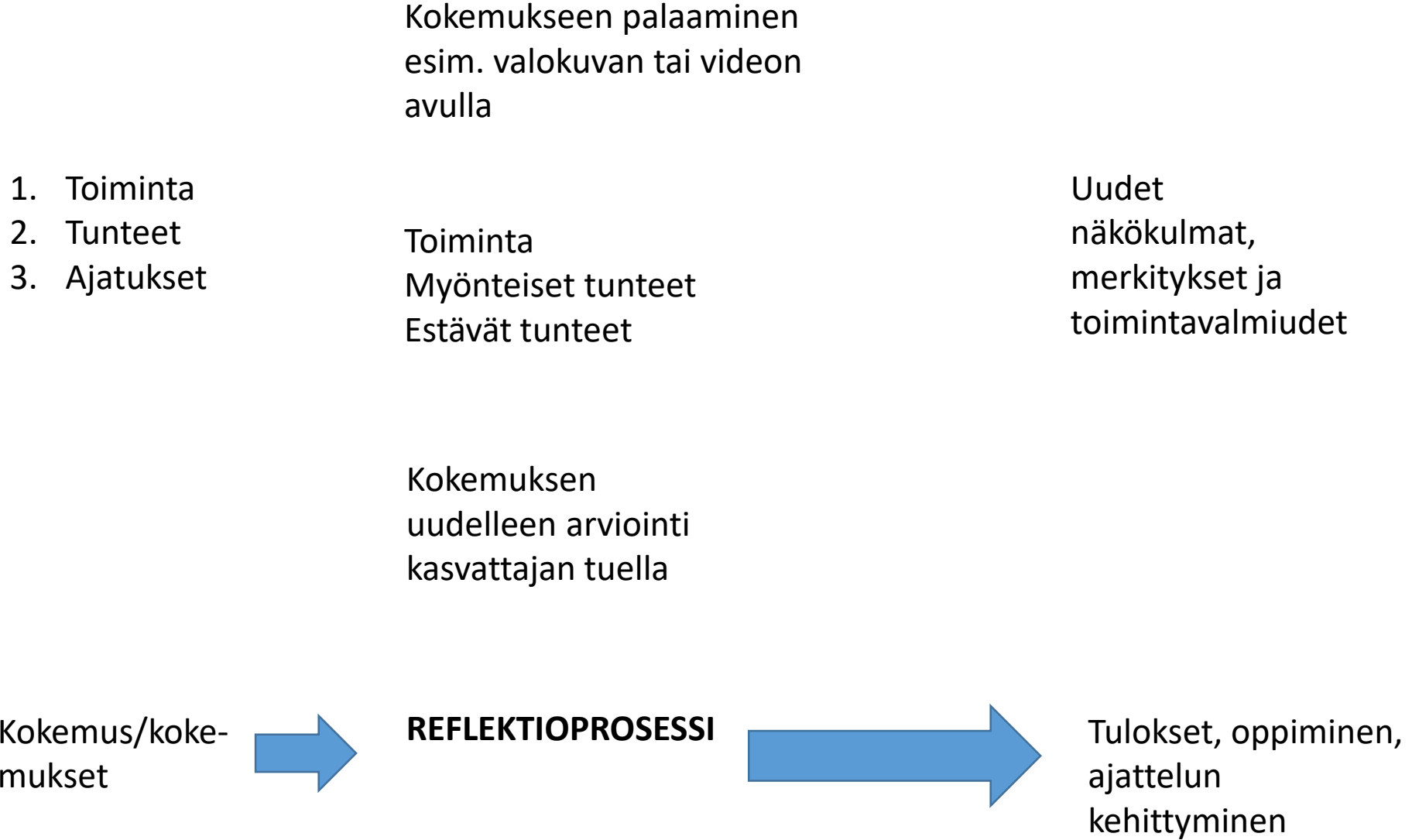
Merkityksenannossa olennaista

- Aikuisen rauhallinen ja ystävällinen käyttäytyminen
- Riittävän pieni lapsiryhmä tai vain yksi lapsi
- Hyväksyntä ja kannustaminen
- Vuorottelemine ja toisen kuunteleminen
- Käsitusten vertailu
- Samalla mallinetaan inhimillistä vuorovaikutusta ja edistetään keskustelukulttuuria

Mikä ihmeen reflektio?

- Reflektion lähtökohta on (lapsen, aikuisen, oppijan) kokemus.
- Reflektiossa kokemus palautetaan mieleen esim. valokuvan tai videon avulla.
- Reflektiossa oppijaa autetaan käsittelemään kokemukseen liittyvää:
 - toimintaa
 - tunnetta ja
 - ajattelua, jota
- Oppimisen ohjaaja tukee avoimilla kysymyksillä (miten, milloin, kuka, kenen kanssa, miksi, millä tavoin jne).
- Keskustelussa tullaan tietoisiksi kokemuksista ja niiden merkityksistä, luodaan uusia näkökulmia ja toimintavalmiuksia niistä.

Reflektoivaan vuorovaikutukseen kannustaminen

- Asettautukaa istumaan lähekkäin, niin että katsekontakti on mahdollinen.
- Asetu lapsen katseen korkeudelle.
- Varmista rauhallinen tilanne ja olo. Muistathan, että vuorovaikutukseen houkuttelu tapahtuu vain hyväksyvällä katseella ja olemisen tavalla.
- Selvitä lapselle mitä olemme tekemässä yhdessä: ”Olemme juttelemassa sinun tärkeistä kokemuksistasi ja mitä niistä otettuja kuvia/tuotoksia haluat valita digitaaliseen portfolioosi.”
- Käytä apuna tarvittaessa kuvia, piirtämistä tai tukiviittomia. Voit myös varmistaa kysymällä miten lapsi on kuullut sen mitä olemme tekemässä.
- Käykää yhdessä läpi lapsen tuottamaa dokumentaatiota (esim. lapsen metsäretkeltä ottamia valokuvia). Osoita kiinnostusta lapsen jokaisesta työstä/kuvasta/kirjauksesta. Pyri saamaan selville dokumenttien merkitys lapselle itselleen:
- Millaista tätä oli tehdä (kuvata, kirjoittaa, jne)? Mikä oli kivaa? Entä vaikeaa? Mikä oli kurjinta? Miksi? TUNTEEN TASO.

VUOROVAIKUTUSHARJOITUS

- TEHKÄÄ KOLMEN HENGEN RYHMÄT
- VALITKAA JOKAINEN YKSI VALOKUVA VALMIIKSI
- ROOLIT:

HAVAINNOIJA

COAHAAJA (KASVATTAJA)

KERTOJA (LAPSI)

TEHKÄÄ TUUMAUSTAUKO TILANNE. KERTOJA NÄYTTÄÄ VALOKUVAN JA COAHAAJA RUPEAA KYSELEMÄÄN KUVASTA. HAVAINNOIJA KIRJAA HAVAINTOJAAN TILANTEESTA (VUOROVAIKUTUKSESTA)

~ JOKAINEN VUOROLLAAN KAIKISSA ROOLEISSA. VAIHTO TAPAHTUU NOIN 5 MIN JÄLKEEN.

Minun työroolini ammattilaisena

Coachaaja kertoo, millaista oli olla coachina, käyttää kysymyksiä, olla kertojaa varten

Kertoja kertoo, millaista oli olla kertojana ja antaa positiivista palautetta coachille: hyvä kysymys ym.

Havainnoija kertoo havaintoja vuorovaikutuksesta ja antaa positiivista palautetta coachille.

Dokumenteista keskusteleminen

TOIMINNAN TASO

- Mitä välineitä tms tarvitsit?
- Miten sen teit?
- Mitä teit ensin? Mitä sitten?
- Millaista oli loppuvaiheessa?
- Kenen kanssa teit? Ketkä olivat mukana? Millaista se oli?
- Kenen apua tarvitsit? Olisitko tarvinnut enemmän apua?
- Mikä on tässä työssä sinulle erityisen tärkeää?/Mistä pidät paljon?
- Anna lapselle positiivista palautetta sekä työskentelyprosessista että lopputuloksesta (jos kyseessä on lapsen tekemä tuotos tai harjoitteluprosessi).
- Kerro sellaista minkä oletat olevan lapselle tärkeää kuulla ja mikä vahvistaa hänen itsetuntemustaan ja -tuntoaan.
- Hyödynnä jokainen hetki ja kohtaaminen lapsen vahvistamiseksi.

Reflektoiva vuorovaikutus ja sen hyödyt

- Hyvässä refleктоivassa keskustelussa tulet todella kuulluksi, joten se on erinomainen tapa antaa yksilöllistä huomiota toiselle.
- Reflektio vahvistaa ajattelua ("miten mä sen oikein ajattelenkaan?")
- Reflektio vahvistaa ymmärrystä omasta osaamisesta ja siitä mitä on opettelemassa.
- Taitavaksi refleктоijaksi kehittyy vain harjoittelemalla.
- Reflektion taito tulee kärsivällisesti opettaa lapsille.
- Aikuinen mallintaa omalla esimerkillään reflektiota.

Dokumenttien valinta

- Kun olette käyneet kaiken dokumentaation läpi yhtä arvostavasti, pyydä lasta valitsemaan ne dokumentit, jotka hän haluaa kasvunkansioon.
- Jos haluat rajata määrää, kerro ohjeistus/rajat etukäteen.
- Tässä vaiheessa lapsen valitsemat dokumentit voidaan laittaa ”välivarastoon” odottamaan lopullista koostamista esim. Book creatorilla tms tai tallentaa dokumentit suoraan portfolioon.

DOKUMENTTIEN VALIKOINTI

- Valikointia voidaan tehdä joko kaksin aikuisen kanssa tai pienryhmässä riippuen lasten iästä. Pienimmillä aikuinen valikoi mutta lapsi voi olla mukana, aikuinen sanoittaa ja opettaa työskentelyä
- Ei ole oikea ikää aloittaa, lapsi oppii ymmärtämään idean mitä enemmän työskentelee

<https://www.youtube.com/watch?v=tboGshnatWo&t=8s>

- Lapsen valintoja tulee aina kunnioittaa. On hyvä keskustella miksi tai ei? Lapsi saa perustella valinnat ja valitsematta jättämisen
- Lapsen valinnat tekevät kansioista henkilökohtaisen ja lapselle merkittävän. Aikuisen valinnat ovat ulkokohtaisia ja usein merkityksettömiä lapselle

TUUMAUSTAUKO METSÄRETKEN DOKUMENTEISTA

- Eskarilaisten metsäretki
- Medialeikin reunaehdot töille
- Valinta kansioon
- Mitä

AJATTELIT

TUNSIIT

MITÄ TEIT?

- Eri tasot työskentelyssä
huomioidaan tuumailussa

Työn aloittaminen oli vaikeaa.meinas mennä
hermot.

TUUMAUSTAUKO METSÄRETKEN DOKUMENTEISTA

Meinas mennä hermot, mutta oli pikkasen helpompaa. Siitä tuli talo.

Oli helppoa ja kivaa. siitä tuli hyvä omakuva.

Dokumentit, joita arjessa on kerätty, saavat pedagogisen merkityksen vasta kun niitä katsotaan ja tuumaillaan yhdessä.

Tämä vaatii arjen struktuurin uudelleenjärjestelyä: aikaa kuvien katselulle ja reflektoinnille on luotava ja niistä on pidettävä kiinni.

Yksittäiselle lapselle hetket kahdestaan kasvattajan kanssa on merkityksellisiä ja niitä odotetaan.

Jokainen lapsi haluaa tulla nähdyksi ja kuulluksi ja keskustella hänelle merkityksellisistä asioista.

Tuumaustauon voi tallentaa videolle ja kansioon, jossa kuvataan lapsen ajattelu- ja oppimisprosessia

A photograph of two young children, a boy and a girl, looking at a tablet together. The boy is on the left, wearing a green shirt, and the girl is on the right, wearing a purple shirt. They are both smiling and looking at the screen. The background is a plain, light-colored wall.

TVT dokumentoinnin tukena

- Käyttämällä esimerkiksi Book creatoria, power pointia yms voidaan dokumenttiin liittyvä reflektiokeskustelu tallentaa samanaikaisesti dokumenttien valinnan kanssa.
- Dokumentin vieminen Peda-net alustalle on helppoa.
- Peda.netiä voi käyttää miltä tahansa laitteelta (älypuhelin, tabletti, pc).
- Dokumenttien koostamisen helpottamiseksi kannattaa valittaa muutama työväline, jotka kannattaa tiimissä opetella hyvin: äänittäminen, editointi, tekstin muokkaaminen, pdf:n luominen.
- Olemassa olevia resursseja kannattaa hyödyntää monipuolisesti: älä unohda digikameraa tai tietokonetta työskentelyn tukena!
- Muista kuitenkin, että vihko ja kynä ovat myös mainiot välineet

A photograph of two young children, a boy and a girl, looking at a tablet together. The boy is on the left, wearing a green shirt, and the girl is on the right, wearing a purple shirt. They are both smiling and appear to be engaged in an activity on the tablet. The background is slightly blurred, showing what might be a classroom or play area.

Reflektiivinen tutkiminen/itsearviointiin ohjaaminen

- Voit käydä läpi lapsen kanssa dokumentin (työskentelyprosessi ja tuotos) kerrallaan tai jos ne muodostavat prosessin, niin voit käydä ne läpi yhdessä. Voit myös yhdistää valinta- ja reflektointivaiheet.
- Voit edetä näiden kysymysten avulla: AJATTELUN TASO
- Mitä taitoa harjoittelit/tarvitsit toimintaa/tuotosta tehdessäsi?
- Miten työskentelit ja millaisia työtapoja käytit?
- Missä koit olevasi hyvä? Kerro lisää!
- Missä onnistuit hyvin? Mitä voisit vielä harjoitella? Kannusta ja kerro miten sitä voi harjoitella.
- Mitä opit? (Huom. Harjoittelemine ja oppimine ovat eri asioita)
- Mikä on vahvuutesi? (Luonteenvahvuudet; apuna voi käyttää esim. Huomaa hyvä – kortteja.)
- Kiitä ja kehu lasta osallistumisesta ja keskittymisestä!
- Kirjaa reflektiivinen keskustelu ylös digitaaliseen portfolioon. Voit myös äänittää sen.
- Voit myös videoida reflektiokeskustelun ja liittää sen digitaaliseen kasvunkansioon.

Tuumaustaukojen merkitys

<https://www.youtube.com/watch?v=B4ve6UK3Nh4&t=69s>

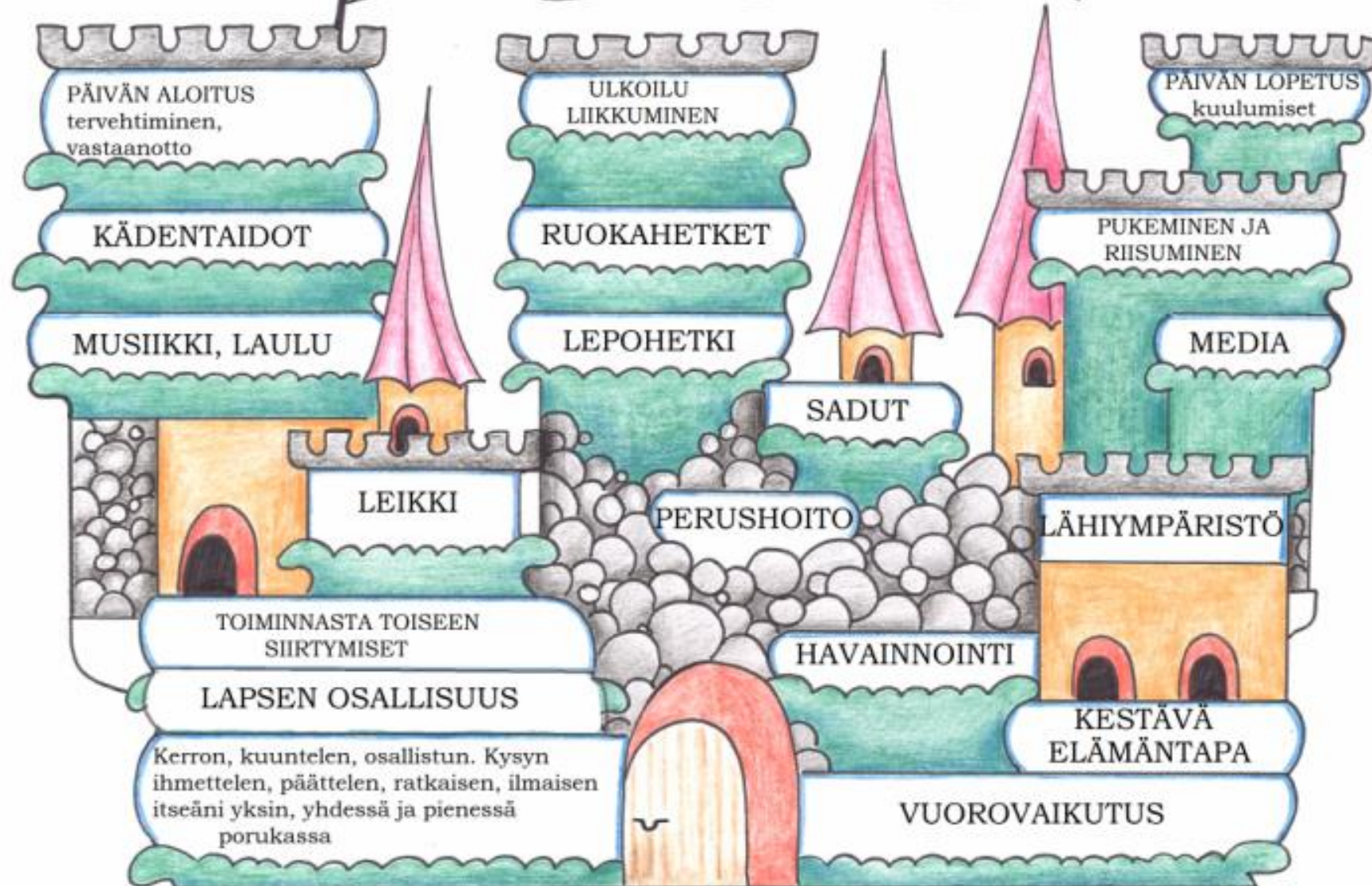
Mitä hyötyä tuumaustauoista?

- Ajattelun taidot kehittyvät
- Itsearvioinnin taidot kehittyvät
- Lasten vuorovaikutustaidot kehittyvät
- Opit tuntemaan lapsen yksilönä Yksilöt muodostavat yhteisön
- Lapsiryhmän ohjaaminen ja ryhmähengen luominen, kun tunnet miten yksilö ajattelee ja käyttäytyy
- Lapsen kohtaaminen ja läsnäolo lisäävät psyykkistä turvallisuutta
- Arvioinnin lähde: tuumailut antavat tietoa siitä mikä lapsille on ryhmässä tärkeää ja kiinnostavaa: mitä enemmän ja mistä voidaan luopua
- Kun varhaiskasvattajat asettuvat yhteiselle tutkimusmatkalle lasten kanssa, myös heidän työnsä rikastuu. Yhteinen prosessi tuottaa dokumentoinnin kautta ainutlaatuisia tietoja, jota ei olisi mahdollista saavuttaa muilla keinoilla

Mikä reflektiossa ja tuumaustauoissa haastaa?

- Tuumaustaukoja ei ole aikataulutettu tai työskentelylle ei ole muuten varattu aikaa.
- Lapset eivät heti innostukaan keskittymään ja keskustelemaan; reflektiota pitää harjoitella, ihan niin kuin esim. kuvaamista ja dokumentointia.
- Arjen rakenteet ja AIKA:
 - Arjen struktuuri ja joustavuus, ei rakenneta kiirettä esim. aina tehty tähän aikaan vuodesta
 - Selkeä toimiva päivärytmi ja pienryhmätyöskentely... Onko kaikkien aina pakko tehdä samoja asioita?
 - Toimivat rakenteet antavat tilaa lasten ajatuksille ja ideoille, aikuisen läsnäololle, ryhmäytymiselle ja kaverisuhteille
 - Jos arki on jatkuvasti emme ehdi: MIKSI KIIRE? Pysähdy miettimään olennaista... mitä voi jättää pois? Mikä on lapselle tärkeää?

VARHAISKASVATUKSEN ARKI
LAPSEN PÄIVÄ

Miten reflektointi ja tuumaustauot voisivat toteutua minun ryhmässäni?

- Miten voisimme muokata viikkorytmiä niin, että reflektiolle ja tuumaustauoille sekä lapsi että pienryhmätasolla jää aikaa?
- Mistä voisimme luopua? Mitä saisimme tilalle?
- Mitä taitoa minun ja tiimini tulisi vielä harjoitella?

Arjen rakenteet:

- Mistä aika?

-> peda.net –viikko: yhden viikon aikana keskitytään valikointi ja reflektointi vaiheeseen tietoisesti (muun toiminnan? lomassa)

-> peda.net –perjantai: joka perjantai tehdään lasten kanssa valikointi –ja reflektointi vaihetta (muun työskentelyn lomassa)

-> yksi lapsi/päivä = 15 minuuttia yksilöllistä kohtaamista joka päivä = kaikki lapset käyty 1xkk

Löytyisikö johonkin aikaa?

Mistä aikaa saadaan?

Valikointi+reflektointi

- Tuumailu tapahtumahetkellä: lasten kommentit dokumenteista voidaan kirjata paperille, josta myöhemmin portfolioon (HUOM! Tämän lisäksi tärkeää palata dokumentteihin myöhemmin yhdessä tarkastelemaan dokumenttien osoittamaan oppimista ja kehitystä)
- Tuumaustauon järjestäminen mahdollisimman nopeasti tapahtuman jälkeen
- Erilaisten sovellusten hyödyntäminen lapsen reflektion tallentamiseksi: esim. lapsen puheen kytkeminen BookCreatorilla lapsen valitsemaan kuvaan
- Tunnetason pohdinnan tueksi tunnekortit
- Tuumailun järjestäminen
 - o Yksi kasvattaja tuumaustauolla yhden lapsen kanssa aamupiirin aikaan

- Tuumaustaot ulkoilu- ja lepohetkiaikoina
- Pienryhmissä tai pareittain
- Kahdenkeskinen aika
- Aikuinen tutustuu lasten portfolioihin ja dokumentteihin ennakkoon → valintojen teko ja reflektointi sujuvampaa
- Vahvuuksien sanoittaminen
- Kahdenkeskinen tuumailu mukavan yhteisen tekemisen lomassa

Eli siis mitä?

"VÄLISÄILYTYS" ⇒

VALIKOINTI

- LAPSI ja AIKUINEN yhdessä pysähtyvät lapsen dokumenttien äärelle: valitaan dokumentit portfolioon mahdollisimman pian dokumentoinnin jälkeen
- Valintakriteerit: Miksi jokin valitaan?
- Pienimpien lasten kohdalla AIKUINEN tekee valinnan havaintojensa perusteella: lapsituntemus auttaa tunnistamaan lapselle merkityksellisiä asioita

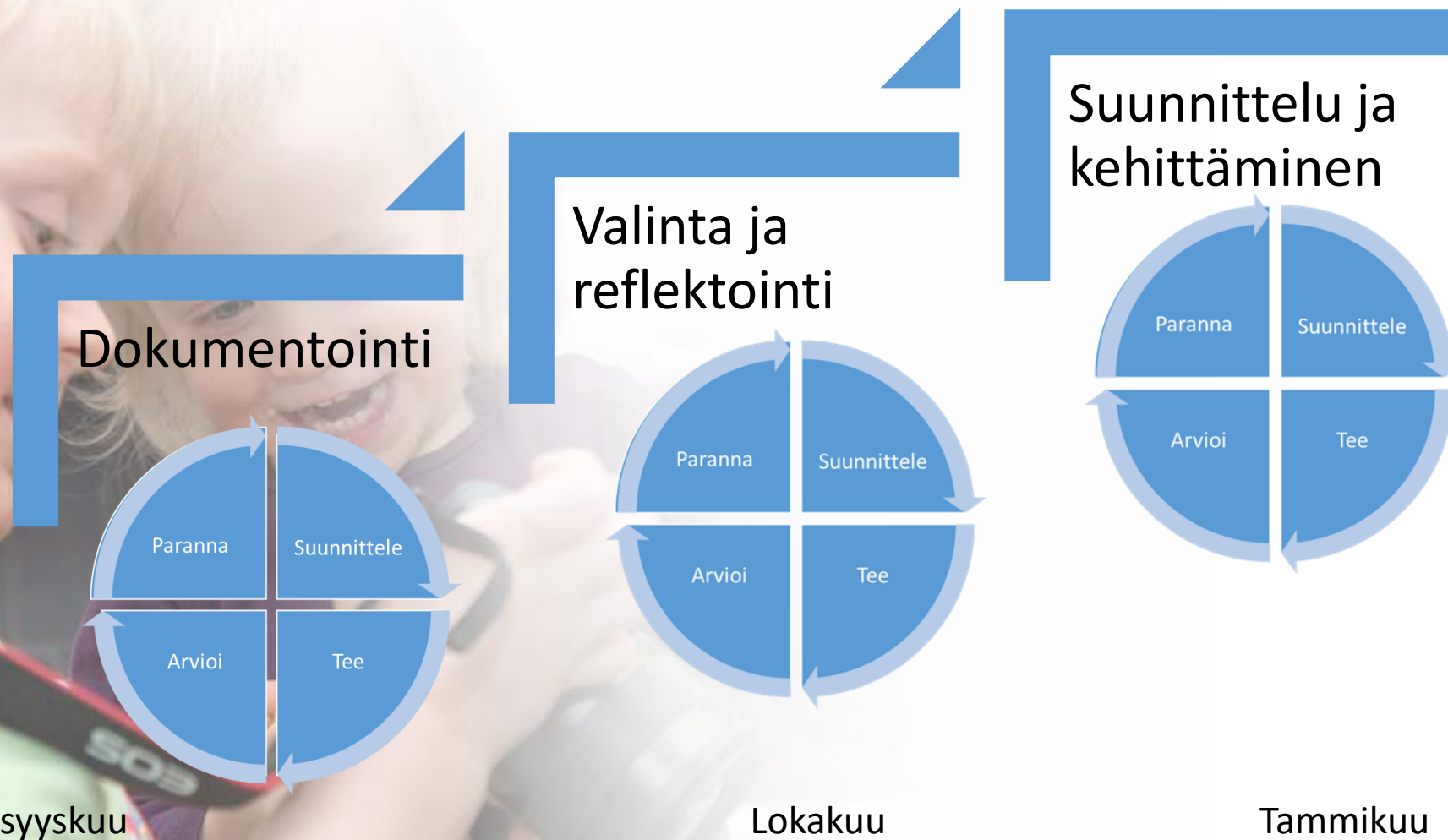
Osallisuus, ajattelun taidot, itseilmaisu, vuorovaikutus, itsearviointi, valintojen teon harjoittelu, perustelu

REFLEKTOINTI

- LAPSI ja KASVATTAJA yhdessä pysähtyvät lapsen portfolioon äärelle keskustelemaan
- KASVATTAJA havainnoi ja mallintaa keskustelua
- Toiminta – tunne – ajatus: Mitä tässä tapahtuu? Mitä teet tuossa? Miltä se sinusta tuntui? Oliko se sinusta mukavaa? Mitä opit – osaitko jo ennestään xxx, ahaa opit siis xxx? Mitä haluaisit oppia?

Osallisuus, itseilmaisu, vuorovaikutus, ajattelu, tunnetaidot, itsesätelyn taidot

Kehittämiskaskeleet joko talon tasolla tai tiimeittäin kolmessa eri aihealueessa:

Minkä pienen askeleen meidän tiimimme voisi ottaa tänä syksynä, jotta harjaantuisimme reflektiivisessä vuorovaikutuksessa ja aikataulujen suunnittelussa?

Seuraavaksi

- Suunnittele yhdessä tiimin(ja esimiehen) kanssa oma askeleenne, joka tukee reflektointikäytäntöjen vakiintumista tiimissäsi.
 - Suunnittele koska ja miten arvioitte onnistumista.
 - Harjoiteleharjoiteleharjoiteleharjoite....
 - Katso osoitteesta EDU.fi lapsen osallisuutta käsittelevät videot.
-
- 2. porras lähetetään sähköpostitse

Portfoliotyöskentelyn PORRAS 2

Kuinka seuraavat asiat on huomioitu ryhmässänne. Pohdi ja avaa kuinka näkyy arjessanne.

Jos kaikki kohdat ei vielä toteudu, täyttäkää ryhmässä kehittämistyökalu ja pohditte mitä tulee

arjessa huomioida, jotta saatte portaan 2 tavoitteet suoritettua.

Väittäjä	Toteutuu	Ei vielä toteudu
Ryhmässämme on tehty pedagogisen dokumentoinnin/portfoliotyöskentelyn kirjallinen suunnitelma		

Milloin suunnitelma tehty? Kuka tehnyt? Miten suunnitelmaa hyödynnetään?

Portfolio alusta on ryhmässämme käytössä		
--	--	--

Kuinka paljon lapsia on mukana peda.net -alustalla? Mistä määrä johtuu? Haasteet/vahvuudet

Ryhmässämme osataan reflektoida vuorovaikutuksen perusteet Toiminta/Tunne/Ajattelu		
---	--	--

Kun keskustelen lapsen kanssa kysyn avoimia kysymyksiä? Miltä keskustelu aikuisesta tuntuu? Miten lapset suhtautuvat?

Hyödynnän opettajana peda.net alustaa ryhmätasoisien prosessien näkyväksi tekemisessä ja oman toiminnan suunnittelussa ja arvioinnissa		
--	--	--

Kuinka ryhmätasoinen dokumentointi on toteutettu? Bloggaatteko?

Ryhmän kasvattajien tut-osaaminen on riittävää portfoliotyöskentely huomioiden

Osaamme käyttää sovelluksia; book creator, imovie, videoleikkeiden editointi ja äänittäminen?

Kiitos!

diggaamundigimatkaa.blogspot.fi
FB: digimatka varhaiskasvatus